

Rozsudek Nejvyššího soudu ČSSR ze dne 29.06.1966, sp. zn. 6 Cz 52/65, ECLI:CZ:NS:1966:6.CZ.52.1965.1

Číslo: 20/1967

Právní věta: K rozhodování o povinnosti družstva vyznačit v občanském průkazu zánik členského poměru je dána pravomoc soudu.

Soud: Nejvyšší soud ČSSR

Datum rozhodnutí: 29.06.1966

Spisová značka: 6 Cz 52/65

Číslo rozhodnutí: 20

Číslo sešitu: 3

Typ rozhodnutí: Rozsudek

Hesla: Člen družstva

Předpisy: 40/1964 Sb. § 421

Druh: Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních

Sbírkový text rozhodnutí:

Č. 20/1967 sb. rozh.

K rozhodování o povinnosti družstva vyznačit v občanském průkazu zánik členského poměru je dána pravomoc soudu.

(Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 29. června 1966, [6 Cz 52/65](#).)

Žalobce byl členem žalovaného družstva; v březnu 1963 podal odhlášku, takže jeho členský poměr skončil k 1. říjnu 1963. Protože žalované družstvo odmítlo žalobci vyznačit v občanském průkazu zánik jeho členského poměru v družstvu, dožadoval se žalobce zjištění, že žalované družstvo je povinno vyznačit mu v občanském průkazu skončení členského poměru. Současně se dožadoval, aby žalovanému družstvu bylo uloženo nahradit mu ztrátu na výdělků v částce 1150,- Kčs měsíčně od 1. dubna 1964, protože žalobce nemohl nastoupit zaměstnání nikde jinde, když neměl v občanském průkazu vyznačeno skončení svého členského poměru v družstvu.

Okresní soud v Ústí nad Orlicí zamítl žalobu v části, ve které se žalobce dožadoval náhrady za ztrátu na výdělků; pokud pak se žalobce dožadoval zjištění, že žalované družstvo je povinno vyznačit zánik členství v občanském průkazu žalobce, bylo řízení zastaveno.

Krajský soud v Hradci Králové rozsudkem z 30. září 1964 rozsudek soudu prvního stupně potvrdil. Své rozhodnutí odůvodnil tak, že soudu nepřísluší přezkoumávat rozhodnutí družstevních orgánů, a

proto ani rozhodovat o tom, zda družstvo je povinno vyznačit skončení členského poměru v občanském průkazu. Dále uvedl, že vyznačení v občanském průkazu je ryze evidenční a administrativní povahy. Uvedl dále, že podle § 1 a § 7 o. s. ř. není dána pravomoc soudu, a proto nelze posuzovat příslušnost soudu podle § 80 písm. b) o. s. ř., neboť tento procesní předpis odkazuje na právo hmotné a hmotné právo družstevní nedává v této otázce soudům pravomoc. Pokud pak jde o nárok na náhradu za ztrátu na výdělků, dospěl odvolací soud k závěru, že žalobce odmítal nabízená zaměstnání v zemědělství k čemuž zmeškal možnost výdělků.

Nejvyšší soud rozhodl ke stížnosti pro porušení zákona podané generálním prokurátorem, že uvedenými rozsudky byl porušen zákon a tyto rozsudky zrušil.

Z odůvodnění:

V daném případě nešlo o přezkoumání rozhodnutí družstevních orgánů o vzniku a zániku členství v družstvu, pro které není dána pravomoc soudu (jak bylo vysvětleno v rozhodnutí č. 38/1962 sb. rozh.), když oba účastníci souhlasně uvedli, že členský poměr žalobce u žalovaného družstva zanikl, takže tato otázka vůbec nebyla předmětem sporu. Šlo o to, aby soud uložil žalovanému družstvu povinnost vyznačit žalobci v občanském průkazu zánik jeho členství v JZD a nahradit mu ztrátu na výdělků, která žalobci vznikla tím, že družstvo tuto svoji povinnost nesplnilo. Pro rozhodnutí o tomto nároku byla otázka zániku členství jen otázkou prejudiciální, kterou byl soud povinen řešit podle § 135 odst. 2 o. s. ř. To ovšem nečinilo žádné potíže, když účastníci shodně uváděli, že členství žalobce v družstvu zaniklo dnem 1. 10. 1963.

Podle § 1 odst. 2 vl. nař. č. 39/1952 Sb. a § 9a vyhlášky č. 5/1958 Ú. l., ve znění čl. I vyhlášky č. 119/1961 Sb., byl předseda žalovaného družstva povinen vyznačit žalobci v občanském průkazu neprodleně zánik členství v družstvu. Šlo o povinnost vyplývající z družstevního vztahu, jak jej má na mysli ustanovení § 7 o. s. ř., a proto za účinnosti nového občanského soudního řádu z roku 1964 byla dána pravomoc soudu ve smyslu ustanovení § 80 písm. b) tohoto zákona. Žalobce bez zápisu zániku svého členství v žalovaném družstvu v občanském průkazu nemohl nastoupit do jiného zaměstnání, tj. navázat nový pracovní poměr nebo družstevní poměr, neboť každá organizace byla povinna uzavření takového poměru odmítnout. Žalobce mohl záznam v občanském průkazu vynucovat nepřímou žalobou o náhradu škody, vzniklou ztrátou na výdělků, nelze však přehlížet, že neprovedením záznamu o zániku členství v občanském průkazu bránilo žalované družstvo žalobci ve výkonu jeho ústavně zaručeného práva na práci, tedy jednoho ze základních práv občana. Protože šlo tedy o ochranu důležitého zájmu a družstvo záměrně nesplnilo povinnost, která pro ně vyplývá ze zákona, dožadoval se žalobce právem rozhodnutí soudu. Na povinnosti družstva vyznačit žalobci zánik členského poměru v družstvu podle § 9a vyhl. č. 5/1958 Ú. l., ve znění čl. I vyhlášky č. 119/1961 Sb., nemohla změnit nic ta okolnost, že s nevyznačením této skutečnosti v občanském průkazu souhlasil snad orgán národního výboru a pracovníci zemědělské výrobní správy. Pokud soudy odkazovaly na trestní sankci uvedenou v § 3 vl. nař. č. 39/1952 Sb., která by ovšem mohla být realizována jen v rozsahu zákona č. 60/1961 Sb., pak přehlédly, že tento trestní postih nemůže bránit žalobci v tom, aby se dožadoval splnění zákonné povinnosti, jejíž splnění postupem podle zákona č. 60/1961 Sb. docílit nelze.

Pokud krajský soud uvedl, že záznam v občanském průkazu má jen evidenční a administrativní povahu, pak je tato úvaha správná ve vztahu k otázce, zda pracovní nebo členský poměr vznikl, zda trvá či zda zanikl. Záznam v občanském průkazu není sám o sobě důkazem o vzniku, trvání a zániku pracovního poměru nebo členského poměru a má povahu jen evidenčního záznamu. Zcela jiný je však význam tohoto záznamu z hlediska navázání nového pracovního nebo členského poměru, když právní předpis zakazuje organizacím navázat takový poměr bez vyznačení skončení předchozího takového poměru. V daném případě se pak žalobce nedožadoval vyznačení zániku svého členství v družstvu z toho důvodu, aby tím docílil zánik svého členství, nýbrž proto, aby docílil doklad nutný pro navázání

nového pracovního poměru.

Pokud pak jde o ušlý výdělek, nelze přehlížet, že žalobce bez vyznačení zániku svého členského poměru v družstvu nemohl navázat žádný pracovní poměr, protože žádná organizace jej podle § 1 odst. 2 vl. nař. č. 39/1952 nesměla do zaměstnání přijmout. Nutno sice souhlasit s názorem, že žalobce, který získal svoji kvalifikaci v zemědělství, měl v zemědělství zůstat, ovšem tuto jeho morální povinnost nebylo možno vynucovat porušováním platných předpisů, jak se to stalo. Nutno proto pokládat žalobu za důvodnou i v té části, ve které se žalobce dožadoval náhrady škody, která mu vznikla tím, že nemohl navázat pracovní poměr.

Protože soudy vycházely z jiného právního názoru, porušily tím zákon v ustanovení § 7 a § 80 písm. b) o. s. ř. a § 337 o. z. z roku 1950, příp. § 421 o. z.